

**POSITION PAPER NEDERLANDSE ORDE VAN ADVOCATEN
ten behoeve van rondetafelgesprek d.d. 9 juni 2016 in de Tweede Kamer over het rapport
van de Kinderombudsman ‘Verkenning naar de kindvriendelijke advocatuur’ (30 maart 2016)**

Inleiding

De Nederlandse orde van advocaten (NOvA) heeft kennis genomen van het rapport ‘Verkenning naar de kindvriendelijke advocatuur’ d.d. 30 maart 2016 van de Kinderombudsman. Op 7 april jl. heeft de NOvA op dit rapport gereageerd met een advies van haar adviescommissie familie- en jeugdrecht.¹

De NOvA dankt uw Kamer voor de uitnodiging om bij dit rondetafelgesprek aanwezig te zijn en geeft u graag het volgende ter overweging mee:

- Het belang van een breed multidisciplinair forum;
- Niet elke echtscheiding is een echtscheiding op tegenspraak, niet elke echtscheiding op tegenspraak is een vechtscheiding (van de 36.000 echtscheidingen in 2015 was slechts 14% op tegenspraak);
- Het belang van het kind moet centraal staan bij elke beslissing die (mede) het kind aangaat;
- Noodzaak tot nadere uitwerking van pilot ‘gezinsadvocaat’.

Breed multidisciplinair forum

Een echtscheiding waarbij kinderen zijn betrokken is altijd een complexe zaak. Iedere partij heeft eigen drijfveren. Middenin dat krachtenspel staat het kind. Daarbij is de dynamiek van het proces vaak grillig door nieuwe ontwikkelingen (denk aan nieuwe partner, werkloosheid, noodgedwongen verhuizing, leeftijdsfase kind). Bovendien ruziën de ouders bij een echtscheiding op tegenspraak, naast een eventuele omgangsregeling, ook over andere deelaspecten van de echtscheiding zoals de hypotheek, pensioen en partneralimentatie. Daar komt bij dat in het huidige systeem een aantal ongezonde prikkels zit om de strijd over bijvoorbeeld de hoogte van de kinderalimentatie te voeren. Zo hebben ouders die co-ouderschap hebben recht op een hogere zorgkorting waardoor de aan de andere ouder te betalen kinderalimentatie per saldo lager uitvalt. Helaas leidt dit in de praktijk er nogal eens toe dat ouders met oneigenlijke argumenten aandringen op een co-ouderschap, terwijl dit zeker niet in alle situaties voor de kinderen de beste oplossing hoeft te zijn.

Een advocaat die een echtscheiding behandelt, dient derhalve niet alleen een advocaat te zijn die oog heeft voor de belangen van de kinderen en zijn of haar cliënt afhoudt van de nodige procedures die de kinderen kunnen schaden, maar zeker ook een advocaat die in staat is de cliënt gedurende het gehele echtscheidingsproces te begeleiden op zowel emotioneel als financieel en juridisch vlak.

Een advocaat heeft dus een belangrijke taak bij de afwikkeling van een scheiding, maar er zijn veel meer partijen die een rol vervullen. Denk aan de (kinder)psycholoog, hypotheekadviseur, notaris, jeugdzorg en maatschappelijk werk. Een integrale, bij voorkeur multidisciplinaire aanpak, kan leiden tot een snellere en betere regeling voor de kinderen en ouders. Zoals de Kinderombudsman zelf aangeeft: “De oplossing voor het terugdringen van vechtscheidingen moet niet alleen gezocht worden in de advocatuur. Het is een maatschappelijk probleem waarvoor vele partijen de verantwoordelijkheid dragen.”²

¹ Zie bijlage bij deze position paper.

² De Kinderombudsman, *Verkenning naar de kindvriendelijke advocatuur*, p. 55

De NOvA ondersteunt een breed multidisciplinair forum met alle bij een (v)echtscheiding betrokken partijen om van gedachten te wisselen en te bespreken op welke wijze we nader tot elkaar kunnen komen.

(V)echtscheiding

De term vechtscheiding is de laatste tijd een ‘hot item’ geworden in de media en politiek. Hierdoor lijkt het alsof dit een nieuw fenomeen is, maar vechtscheidingen zijn van alle tijden. De NOvA meent daarom dat de conclusie van de Kinderombudsman dat het aantal vechtscheidingen, waarbij kinderen zijn betrokken, in de afgelopen jaren is toegenomen, onjuist is. De Kinderombudsman refereert naar twee onderzoeken, waarbij twee verschillende definities van het begrip ‘vechtscheiding’ worden gehanteerd, waardoor geen vergelijking kan worden gemaakt.³

Uit het factsheet 2016-2 “Scheidingen 2015” van het WODC blijkt dat er in 2015 36.000 echtscheidingen waren. Dat aantal lijkt te dalen. Van deze echtscheidingen was slechts 14% een echtscheiding op tegenspraak. Het ging dus in 2015 om circa 5.000 echtscheidingen op tegenspraak. Niet alle echtscheidingen op tegenspraak zijn vervolgens meteen vechtscheidingen. Ten onrechte is het beeld ontstaan dat iedere echtscheiding waarbij de rechter betrokken is een vechtscheiding is.

Belang van het kind

Als uitgangspunt bij elke beslissing die het kind aangaat, is dat het belang van het kind centraal staat krachtens artikel 3 van het Internationaal Verdrag van de Rechten van het Kind (IVRK). De titel ‘verkenning naar de kindvriendelijke advocatuur’ impliceert echter dat advocaten in echtscheidingen thans niet kindvriendelijk zijn. Het tegendeel is waar; advocaten in het personen- en familierecht zijn steeds meer gespecialiseerd en beschikken daardoor over de juiste kennis en expertise, waarmee zij een getraind oog hebben voor de belangen van het kind. Ook de specialisatievereniging van Familierechtadvocaten en Scheidingsmediators (vFAS) stelt specifieke vaardigheden gericht op scheidingsmediation verplicht voor haar leden, in de vorm van een opleiding. Hierbij wordt veel aandacht besteed aan de betrekkingen tussen ex-partners, het ouderschap en de kinderen in het scheidingsproces.

De NOvA onderschrijft dan ook niet de door de Kinderombudsman genoemde mogelijkheid om een andere professional dan de (kindvriendelijke) advocaat aan te stellen om de belangen van het kind in een echtscheidingsprocedure te behartigen. Wanneer de advocaat van mening is dat het belang van het kind dit vergt, kan de advocaat nu ook al aan de rechter verzoeken om een bijzonder curator te benoemen. Ook kan de advocaat samenwerken met een gedragsdeskundige wanneer de belangen van de kinderen dit vergen of de ouders doorverwijzen. In de praktijk gebeurt dit ook al veelvuldig.

³ In het rapport wordt gerefereerd aan een door TNO NIPO in 2015 in opdracht van de vFAS uitgevoerd onderzoek onder ruim duizend familierechtadvocaten en scheidingsmediators. Uit dit rapport zou naar voren zijn gekomen dat er sprake is van een aanzienlijke stijging van het aantal vechtscheidingen. Volgens de echtscheidingsadvocaten die aan het TNO NIPO onderzoek hebben meegedaan, liep in 2013 gemiddeld 1 op de 10 scheidingszaken uit op een vechtscheiding. In 2015 zou dat percentage 1 op de 5 zijn. De vFAS en de Kinderombudsman trekken hieruit (ten onrechte) de conclusie dat het aantal vechtscheidingen de laatste jaren aanzienlijk zou zijn toegenomen. De adviescommissie plaatst vraagtekens bij deze conclusie. Tijdens het onderzoek onder vFAS advocaten in 2013 is namelijk een geheel andere definitie van het begrip vechtscheiding gehanteerd, waardoor geen vergelijking tussen uitspraken van advocaten in 2013 en 2015 kan worden gemaakt.

De NOvA wijst er eveneens op dat de advocaat op grond van de huidige gedragsregel 3 steeds voor ogen dient te houden dat een regeling in der minne vaak de voorkeur verdient boven een procedure. Het is juist dat een advocaat primair de belangen van zijn of haar cliënt dient te behartigen. Een advocaat dient echter ook erop toe te zien dat een goede rechtsbedeling plaatsvindt, waarbij niet alleen de belangen van de cliënt zijn betrokken, maar ook het openbare belang. Ongeveer 80% van alle echtscheidingen wordt daarom geregeld met een schikking.

Pilot 'gezinsadvocaat'

In het rapport van de Kinderombudsman wordt de pilot 'gezinsadvocaat' geïntroduceerd. Op dit moment levert een dergelijke pilot een fundamenteel knelpunt op ten aanzien van de gedragsregels van de advocatuur. Op grond van gedragsregel 7 is het de advocaat niet toegestaan om namens beide ouders twee tegenstrijdige standpunten aan de rechter voor te leggen. De NOvA onderschrijft de pilot 'gezinsadvocaat' en is graag betrokken bij de nadere uitwerking van deze pilot.

De NOvA heeft recent de Commissie Gedragsregels 2017 ingesteld.⁴ Deze commissie buigt zich over de herijking van de Gedragsregels 1992. De aanbeveling van de Kinderombudsman om te komen tot aangepaste gedragsregels voor de advocatuur met het oog op de belangen van het kind zal dan ook aan deze commissie worden voorgelegd.

Tot slot

De NOvA hecht veel waarde aan kwaliteit en specialisatie; twee terreinen die onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden. Aan de advocatuur mogen hoge kwaliteitseisen worden gesteld, zeker waar het kinderen betreft. De NOvA erkent haar rol met betrekking tot het kwaliteitsniveau van de advocatuur en zal zich hiervoor blijven inzetten.

⁴ Zie www.advocatenorde.nl/11859/advocaten/herijking-gedragsregels-2016-2017.html?thema=herijking-gedragsregels&themaID=11864. De Commissie Gedragsregels 2017 wordt voorgezeten door oud algemeen deken Jan Loorbach. De commissie bestaat verder uit mrs. Christiaan Alberdingk Thijm, Henk de Groot, Michelle de Rijke, Jonathan Soerharno, Jop Spijkerman, Ernst van Wim en Robert Sanders (secretaris).